Eiropas Parlaments
2024-2029

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja

2025/2137(INI)

15.10.2025

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par publisku piekļuvi dokumentiem: ziņojums par 2022.–2024. gada periodu (2025/2137(INI))

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja

Referente: Veronika Cifrová Ostrihoňová

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 8

PIELIKUMS. PIENESUMA DEKLARĀCIJA 9

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par publisku piekļuvi dokumentiem: ziņojums par 2022.–2024. gada periodu

(2025/2137(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību (LES), jo īpaši tā 1., 9., 10., 11. un 16. pantu,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) un jo īpaši tā 15. pantu,

– ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (“Harta”), jo īpaši tās 41. un 42. pantu,

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem[1],

– ņemot vērā Komisijas 2008. gada 30. aprīļa priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (COM(2008)0229),

– ņemot vērā Komisijas 2011. gada 21. marta priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (COM(2011)0137),

– ņemot vērā 2011. gada 15. decembra nostāju par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem[2],

– ņemot vērā Komisijas 2025. gada 11. februāra paziņojumu “Komisijas darba programma 2025. gadam” (COM(2025)0045) un tā pielikumus, kā arī tajā pausto nodomu atsaukt priekšlikumus COM(2011)0137 un COM(2008)0229, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem,

– Komisijas Lēmums (ES) 2024/3080 (2024. gada 4. decembris), ar ko izveido Komisijas reglamentu un groza Lēmumu C(2000) 3614[3],

– ņemot vērā 2017. gada 14. septembra rezolūciju par pārredzamību, pārskatatbildību un integritāti ES iestādēs[4],

[1] OV L 145, 31.5.2001., 43. lpp, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2001/1049/oj.
[2] OV C 168 E, 14.6.2013., 159. lpp.
[3] OV L 2024/3080, 05.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/3080/oj.
[4] OV C 337, 20.9.2018., 120. lpp.

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem[5],

– ņemot vērā 2021. gada 10. februāra rezolūciju par publisku piekļuvi dokumentiem[6],

– ņemot vērā Eiropas Ombuda ziņojumus un lēmumus, jo sevišķi Īpašo ziņojumu OI/2/2022/OAM[7] un lēmumu lietā 1316/2021/MIG[8],

– ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas (EST) un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūru,

– ņemot vērā EST 2025. gada 14. mija spriedumu lietā T-36/23, *Stevi* un *The New York Times* / Komisija[9]

– ņemot vērā 2023. gada 13. jūlija rezolūciju par publisku piekļuvi dokumentiem – gada ziņojums par 2019.–2021. gadu[10],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta 2024. gada 14. marta rezolūcija par laiku, kas Eiropas Komisijai vajadzīgs, lai atbildētu uz pieprasījumiem par publisku piekļuvi dokumentiem[11],

– ņemot vērā Reglamenta 122. panta 7. punktu un 149. pantu,

– ņemot vērā Reglamenta 55. pantu,

– ņemot vērā Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas ziņojumu (A10-0000/2025),

A. tā kā ES līgumi ikvienam pilsonim garantē tiesības uz demokrātisku līdzdalību un pārredzamu lēmumu pieņemšanu, pieprasot iestādēm nodrošināt publisku piekļuvi dokumentiem; tā kā šīs pamattiesības piekļūt dokumentiem, kas ir aizsargātas Līgumos un Hartā, garantē iedzīvotāju efektīvu kontroli[12]; tā kā EST ir apstiprinājusi, ka publiska piekļuve dokumentiem ir uzskatāma par būtisku līdzdalības demokrātijas daļu;

B. tā kā EST ir uzsvērusi, ka likumdošanas informācijas publiska kontrole ir būtiska no demokrātijas viedokļa un ka, pateicoties tai, iedzīvotāji var efektīvi īstenot savas demokrātiskās tiesības;

---

[5] OV L 305, 26.11.2019., 17. lpp, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj.
[6] OV C 465, 17.11.2021., 54. lpp.
[7] Eiropas ombude, "Īpašais Eiropas Ombuda ziņojums viņas stratēģiskās izmeklēšanas ietvaros par laiku, kurš Eiropas Komisijai ir vajadzīgs, lai izskatītu pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem (stratēģiskā izmeklēšana OI/2/2022/OAM)", 2023. gada 21. septembris.
[8] Eiropas ombude, "Lēmums par Eiropas Komisijas atteikumu nodrošināt publisku piekļuvi teksta īsziņām, ar kurām apmainījušies ir Komisijas priekšsēdētāja un farmācijas uzņēmuma izpilddirektors par Covid-19 vakcīnas iegādi (Lieta 1316/2021/MIG)", 2022. gada 12. jūlijs.
[9] Vispārējās tiesas spriedums, 2025. gada 14. maijs, *Stevi* un *The New York Times* /Komisija, T-36/23, ECLI:EU:T:2018:483.
[10] OV C, C/2024/4014, 17.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4014/oj.
[11] OV C, C/2024/6560, 12.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6560/oj.
[12] LES 10. panta 3. punkts kopsakarā ar LES trīspadsmito apsvērumu, 1. panta 2. punktu un 9. pantu, kā arī LESD 15. pantu.

C. tā kā iedzīvotāji no valsts iestādēm pamatoti sagaida pārredzamību, efektivitāti un pārskatatbildību un ES iestādēm, struktūrām, birojiem un aģentūrām būtu uz šīm cerībām jāreaģē precīzi un saprotami;

D. tā kā piekļuve uzticamai un precīzai informācijai ir būtiska, lai pasargātu no maldinošas informācijas un efektīvi apkarotu dezinformācijas izplatību;

E. tā kā Eiropas ombudes veiktajā stratēģiskajā izmeklēšanā, kas ir izklāstīta Īpašajā ziņojumā OI/2/2022/OAM, tika atklāta sistēmiska un būtiska no Komisijas puses pieļauta kavēšanās, jo īpaši jautājumā, kas attiecas uz tādu atkārtotu pieteikumu izskatīšanu (pieteikuma iesniedzēju pieprasījumi pārskatīt tās sākotnējo atbildi), kas tika iesniegti pēc sākotnējiem atteikumiem piešķirt pilsoņiem piekļuvi dokumentiem;

F. tā kā 2021. gada maijā žurnālists pieprasīja piekļuvi dokumentiem, tostarp īsziņām, ar kurām viens otram tekstoja Komisijas priekšsēdētāja un *Pfizer*, bet Komisija paziņoja, ka tai, pamatojoties uz iekšējiem reģistrācijas noteikumiem, šādu ierakstu nav; tā kā Eiropas ombude šo atbildi atzina par neatbilstošu un ieteica veikt atkārtotu meklēšanu, kā tas ir prasīts Regulā (EK) Nr. 1049/2001 noteiktajos pienākumos nodrošināt publisku piekļuvi;

G. tā kā Komisija savā paziņojumā par tās 2025. gada darba programmu pauda nodomu atsaukt priekšlikumus COM(2011)0137 un COM(2008)0229, kuru mērķis ir grozīt Regulu (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi dokumentiem, atsaucoties uz to, ka gadiem – kopš 2011. gada – ieilgušā likumdošanas strupceļa nekāda paredzama vienošanās panākta nav,

Gada ziņojums par publisku piekļuvi dokumentiem

1. konstatē, ka 2024. gadā Komisija grozīja savu pārredzamības satvaru, pieņemot pārskatītu reglamentu, kā rezultātā tika precizēti noteikumi par publisku piekļuvi dokumentiem saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1049/2001;

2. konstatē, ka 2024. gadā Komisija saņēma 6938 sākotnējos pieprasījumus par piekļuvi dokumentiem un 641 atkārtotu pieteikumu, kas ir par 7 % vairāk nekā 2023. gadā[13];

3. uzsver, ka līdz 2024. gada 31. decembrim Parlamenta dokumentu publiskajā reģistrā bija 918803 atsauces (pieaugums salīdzinājumā ar 898267 atsaucēm 2023. gada beigās); konstatē, ka kopējais pozitīvo atbilžu īpatsvars joprojām bija augsts, proti, 91 %, un pieteikumi tika izskatīti vidēji aptuveni deviņu darba dienu laikā[14];

Aktuālā situācija

4. uzsver, ka pat tad, ja nav jāpublisko noteikta informācija, daļēja izpaušana, ja tā joprojām ir gan iespējama, gan vēlama, būtu jāapsver uz sevišķi svarīgu sabiedrības interešu nodrošināt pārredzamību fona, kas nozīmē nepieciešamību ievērot pareizas pārvaldības, institucionālās efektivitātes, demokrātiskās pārskatatbildības un pastiprinātas pilsoniskās līdzdalības politikas veidošanā principu;

[13] Komisijas ziņojums par Regulas (EK) Nr. 1049/2001 piemērošanu 2024. gadā attiecībā uz publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (COM(2025)0239).
[14] Eiropas Parlaments, "Publiska pieeja dokumentiem 2024. gads – Eiropas Parlamenta gada ziņojums", Prezidentūras ģenerāldirektorāta Pārredzamības nodaļa, 2025. gada maijs.

5. pauž bažas par to, ka ES iestādes, struktūras, biroji un aģentūras pastāvīgi un plaši aizbildinās ar pārāk augstu oficiālo dokumentu slepenības pakāpi; atkārto savu jau sen pausto aicinājumu, kas ir pausts iepriekšējās rezolūcijās par publisku piekļuvi dokumentiem, izstrādāt skaidrus, konsekventus un juridiski saistošus noteikumus, kas reglamentētu dokumentu klasificēšanu un deklasificēšanu;

6. pauž nožēlu par to, ka Komisija un Padome, reaģējot uz šiem ieteikumiem, joprojām konstruktīvus turpmākos pasākumus neveic;

7. atzīst, ka Eiropas ombudes veiktajā izmeklēšanā, kas vispārīgi ir izklāstīta Īpašajā ziņojumā OI/2/2022/OAM, tika atklāts, ka Komisija sistemātiski vilcinās atbildēt uz atkārtotiem pieteikumiem, un secināts, ka strukturāli trūkumi, nepietiekami resursi un neefektīva saziņa galu galā personas no piekļuves tiesību izmantošanas attur;

8. aicina Komisiju nodrošināt, lai visi turpmākie tiesību aktu priekšlikumi tiktu balstīti uz stabiliem un pārbaudāmiem datiem, kas nepārprotami apliecinātu to nepieciešamību, samērīgumu un paredzamo efektivitāti; turklāt mudina Komisiju nodrošināt pilnīgu pārredzamību to ieinteresēto personu atlasē, ar kurām notika apspriešanās tiesību aktu priekšlikumu sagatavošanas laikā;

9. pauž nožēlu par to, ka Padomē joprojām pastāv pārredzamības nepilnības; ar bažām konstatē gaismā nākušos gadījumus, kad ir atteikta piekļuve trialoga dokumentiem; pauž nožēlu par to, ka nesenās analīzes joprojām liecina par proaktīvas publicēšanas un reģistrācijas prakses trūkumu;

10. atzinīgi vērtē EST spriedumu lietā *Stevi* un *The New York Times*/Komisija kā svarīgu ieguldījumu tādas judikatūras virzienā, kas ir veicinājusi pārredzamu praksi ES iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās; konstatē, ka spriedumā ir uzsvērts pienākums proaktīvi glabāt dokumentus, lai nodrošinātu piekļuves tiesību efektīvu īstenošanu; tomēr pauž nožēlu par to, ka EST izvēlējās Regulu (EK) Nr. 1049/2001 no jauna neinterpretēt, ņemot vērā modernās saziņas metodes un mainīgos pārredzamības pienākumus;

Ieteikumi

11. konstatē, ka Komisija ir pieņēmusi pārskatītos iekšējos noteikumus par piekļuvi dokumentiem un ka ir radušies jautājumi par to atbilstību Hartai, LES, LESD un Regulai (EK) Nr. 1049/2001; uzsver, ka piekļuve dokumentiem saskaņā ar ES tiesību aktiem ir uzskatāma par pamattiesībām, kas ir būtiskas, lai nodrošinātu pārredzamību, demokrātisku pārskatatbildību un iedzīvotāju konstruktīvu līdzdalību; aicina Komisiju šos noteikumus pārskatīt, ņemot vērā attiecīgo judikatūru, un vajadzības gadījumā tos precizēt vai pielāgot, lai panāktu augstāko pārredzamības līmeni;

12. atzīmē sev to, ka Komisija tās 2008. un 2011. gada priekšlikumus pārskatīt Regulu (EK) Nr. 1049/2001 ir atsaukusi; pauž nožēlu par šo lēmumu tos atsaukt – pēc tam, kad gadiem ilgi valdīja strupceļš, – nav nedz skaidra ceļveža, nedz grafika, nedz ir notikusi jēgpilna apspriešanās, kā rezultātā ir zaudēta būtiska iespēja modernizēt esošo un novecojušo regulējumu; aicina Komisiju iesniegt atjauninātu priekšlikumu, kas ierobežotu izņēmumus, attiecinot tos tikai uz absolūti nepieciešamiem gadījumiem, un noteiktu jaunu ES standartu attiecībā uz atklātību un publisku piekļuvi dokumentiem;

13. iesaka steidzami novērst atkārtotu pieteikumu izskatīšanā pastāvošo sistēmisko kavēšanos, ko var izdarīt, uzlabojot iekšējās procedūras, piešķirot pietiekamus resursus un nodrošinot savlaicīgu un pārredzamu saziņu ar pieteikuma iesniedzējiem, lai ievērotu juridiskos pienākumus un atbalstītu sabiedrības uzticēšanos un līdzdalību;

14. uzsver, ka pārredzamībai un piekļuvei dokumentiem, kas ir ES iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru rīcībā, ir jābūt noteikumam un ka izņēmumi no šā noteikuma ir jāinterpretē šauri, ņemot vērā sevišķas sabiedrības intereses publiskot, lai varētu īstenot sabiedrības kontroli;

15. uzsver, ka zināšanu trūkums par to, vai dokumenti patiešām pastāv, var kavēt pilsoņus izmantot savas tiesības pieprasīt piekļuvi; uzsver to, ka nodrošināt iedzīvotājiem iespēju skrupulozi sekot līdzi likumdošanas procesam, to saprast un tajā piedalīties ir Līgumos un Hartā paredzēta juridiska prasība un demokrātiskas pārbaudes un demokrātijas vispārīgs priekšnoteikums;

°

° °

16. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Šā ziņojuma mērķis ir atkārtoti apstiprināt, ka piekļuve dokumentiem ir ikviena pilsoņa pamattiesības, kas ir nostiprinātas Līgumos, Pamattiesību hartā un Savienības piekļuves dokumentiem satvarā, kā arī stiprināt pārredzamības kultūru, ar ko nodrošina taisnīgumu politikas procesos un publiskajā diskursā. Tajā ir novērtētas jaunākās norises un apzināti esošie trūkumi: sistēmiski kavējumi, pārāk augsta slepenība, nevienmērīga proaktīva publicēšana un nenoteiktība.

Pamatojoties uz to, ziņojumā ir attīstīta mūsdienīga, uz iedzīvotājiem vērsta pieeja, saskaņā ar kuru publicēšana ir norma, bet slepenība ir izņēmums. Ziņojuma mērķis ir arī nodrošināt savlaicīgus un labi pamatotus lēmumus par pieprasījumiem; nodrošināt savlaicīgu un efektīvu piekļuvi likumdošanas, trialoga un starptautiska nolīguma dokumentiem; un uzlabot proaktīvus reģistrus. Tā izstrādes mērķis ir iedibināt vienlīdzīgu attieksmi pret ieinteresētajām personām, panākt informētu līdzdalību un stiprināt demokrātisko pārskatatbildību visās Eiropas iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās.

PIELIKUMS. PIENESUMA DEKLARĀCIJA

Saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu referente apliecina, ka, gatavojot ziņojuma projektu, viņa savā ziņojumā ir iekļāvusi pienesumu attiecībā uz jautājumiem, kuri skar lietas priekšmetu, un kas ir saņemts no šādiem interešu pārstāvjiem, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru[1], vai no šādiem trešo valstu publisko iestāžu, tostarp to diplomātisko pārstāvniecību un vēstniecību, pārstāvjiem:

1. Interešu pārstāvji, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru
Access Info Europe

Par šī saraksta sagatavošanu ir atbildīga vienīgi referente.

Ja fiziskas personas sarakstā ir identificētas ar vārdu, amatu vai ar abiem, referente apliecina, ka viņa ir iesniegusi attiecīgajām fiziskajām personām Eiropas Parlamenta paziņojumu par privātumu Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kurā ir izklāstīti nosacījumi, kas attiecas uz minēto personas datu apstrādi, un ar šādu apstrādi saistītās tiesības.

[1] Iestāžu Nolīgums (2021. gada 20. maijs) starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par obligātu pārredzamības reģistru (OV L 207, 11.6.2021., 1. lpp., ELI:http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).